

presència

Número 1785. Del 12 al 18 de maig del 2006. Any XLI. 0,20 €

Cristòfor Colom, en un retrat fet pel pintor Florentí Rodolfo Ghirlandaio (1483-1561). Està exposat al museu colombí de Gènova. / PRESENCIA

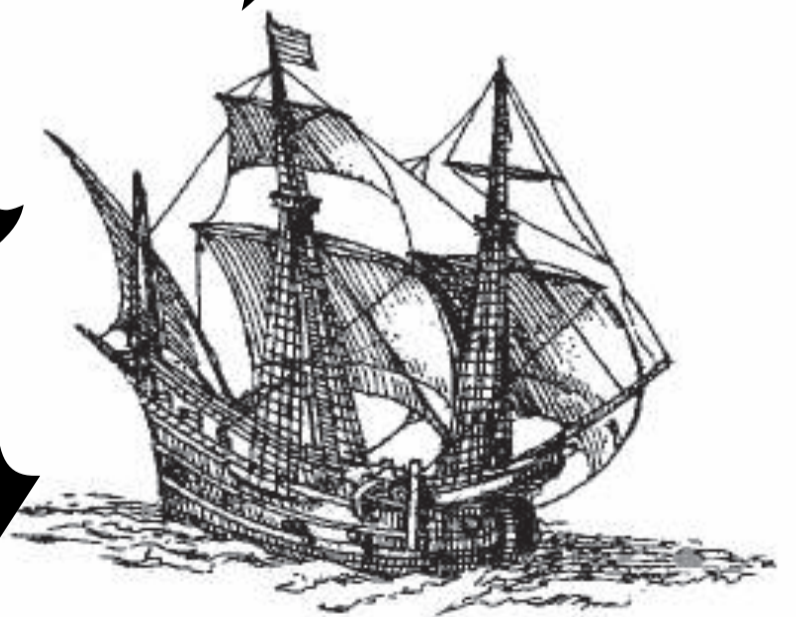
El misteri Colom

COLOM, CATALÀ. El 20 de maig fa cinc-cents anys que va morir Cristòfor Colom. Les últimes investigacions semblen confirmar el seu origen català. / 2 a 12

Cristòfor

Colom,

Català

LA CATALANITAT DE COLOM. La commemoració del cinc-cents aniversari de la mort de Cristòfor Colom, el 20 de maig, ha tornat a posar sobre la taula les cada cop més poderoses teories sobre la catalanitat de l'Almirall. A Presència hem volgut fer un cop d'ull a algunes d'aquestes teories i als treballs que es fan per poder-les provar.

MIQUEL RIERA

● A l'escola tots vam aprendre que Cristòfor Colom va néixer a Gènova, que anys més tard va arribar a Castella i allà els Reis Catòlics, després de fer-se pregar, el van ajudar i que, finalment, el 12 d'octubre de 1492, va descobrir Amèrica. Entremig, tot d'imatges vistes mil i una vegades en llibres, àlbums de cromos o al cinema, com aquella en què se'l veu arribant a la Rábida amb el seu fill Diego, o demostrant amb un ou que la terra és rodona, o prenent possessió de les noves terres.

Aquesta història, o una bona part, podria estar, però, a punt de canviar, si s'acaba confirmant —mitjançant anàlisis d'ADN, sobretot— la teoria que, des dels anys vint del segle passat, proposa que Colom era d'origen català. De fet, no es tracta d'una sola teoria, sinó de diverses, entre les quals n'hi de més radicals i de més *light*, de més afortunades i de gens probables, d'agosarades i d'altres que no van més enllà de simples tradicions orals. Totes, però, estan d'acord en una cosa: que Colom parlava català i no va néixer a Gènova, sinó a Catalunya o en algun punt de l'antiga Corona d'Aragó, com les Balears o Sardenya.

És cert que, arreu d'Europa, hi ha moltes altres teories sobre l'origen de Colom —entre altres l'oficial, la genovesa, que sovint s'aguanta per un fil—, però les que defensen la catalanitat de Colom tenen la virtut de donar resposta a alguns dels misteris que envolten l'Almirall i de resoldre algunes llacunes importants de la tesi genovesa, la qual cosa no és poc.

D'entrada, per exemple, el cognom Colom, d'inequívoc origen català, que apareix en força documents relacionats amb l'Almirall i que té la seva expressió real en una família de nobles, mercaders i navegants contrària al rei Joan II, establerta a Barcelona, característiques que lliguen perfectament amb moltes parts de la història de Colom.

Hi ha, després, els nombrosos catalanismes de l'Almirall, que diferents investigadors han posat al descobert des de fa temps. I això sense oblidar-nos dels topònims d'origen català, o balear, o eivissenc, que Colom escampa pel Nou Món. Sobre la llengua de Colom, més recentment, el professor de la Universitat Pompeu

L'home de les mil cares

● De Cristòfor Colom no n'existeix cap retrat que es pugui considerar fiable, del prop d'un centenar que se'n conserven arreu del món, tots els quals van ser pintats amb posterioritat a la mort de l'Almirall. Un dels més fiables, segons els experts, seria el que reproduïm a portada, obra del pintor florentí Rodolfo Ghirlandaio (1483-1561) i que es conserva justament al Museu de la Mar i la Navegació de Gènova. A Colom sí que el van descriure, en canvi, alguns dels seus contemporanis, com el pare Bartomeu Casas: «Era més gran que la mitjana, el nas aguilenc... la cara blanca i a vegades rogenca: quan era jove portava barba i tenia els cabells vermellorsos, que ben aviat van esdevenir blancs.» O el seu fill Ferran: «L'Almirall era un home molt ben format i més alt que la mitjana, un rostre afilat i els pòmuls poc alts, ni gras, ni prim. Tenia el nas aguilenc i els cabells blancs.» També ha estat motiu de moltíssimes teories la seva complexa i enigmàtica signatura (a sota dels retrats). / M.R.

L'home que no va dir mai d'on era... o almenys no s'ha trobat escrit

● Cristòfor Colom no va deixar mai dit on havia nascut, ni es diu tampoc clarament en cap document de l'època, en què curiosament, era molt habitual, en esmentar qualsevol persona, dir quina nacionalitat tenia. De fet, sí que hi ha un document —en el qual estableix el seu *mayorazgo*— on es diu textualment: «*En Génova nací, y de Génova salí*», una asseveració que hauria de ser concloent si no fos perquè es tracta d'un còpia que va aparèixer durant els famosos i embolicats plets posteriors a la mort de l'Almirall i que molts historiadors consideren falsa. Molts llibres esmenten també que Colom diu on va néixer en una carta que va dirigir al banc de Sant Jordi de Gènova. «El meu cos és aquí, però el meu cor és allà», va escriure Colom, donant peu a múltiples interpretacions. L'Almirall, d'altra banda, tampoc va firmar mai com a Colombo, ni Colón, i en canvi sí que apareix esmentat com a Colom en uns quants i destacats documents com un de dirigit als Reis, que consta al *Llibre de privilegis* de l'Almirall o en les edicions de les cartes que escriu per comunicar la descoberta del Nou Món. El seu fill Ferran, autor la primera biografia de Colom, de la qual només se'n conserva una traducció a l'italià publicada a Venècia el 1571, i que el pare Cases va copiar també en la seva *Historia de las Indias*, sí que diu que el seu pare es deia Colón o Colombo. Justament va ser Ferran Colom un dels primers a investigar els orígens del seu pare. Ell mateix explica que va anar fins a Gènova i que no hi va trobar parents. Sí que va investigar a Aragó i a Catalunya, però un real decret de Carles I de 1523 li va impedir continuar la seva recerca de dades —aparentment geogràfiques— per tot Espanya. «La qual cosa pot ser clau per explicar el perquè de la ineficàcia de qualsevol recerca de Don Ferran Colom en aquest sentit», segons va escriure Lluís Ulloa el 1927.

Una trajectòria vital amb moltes llacunes

MIQUEL RIERA

● La biografia de Cristòfor Colom continua plena de llacunes, cinc-cents anys després de la seva mort, malgrat la història oficial que tots coneixem i que el fa néixer a la ciutat Gènova el 1451, el fa «desaparèixer» fins al 1476, quan arriba a Portugal després d'un naufragi gens aclarit —hi ha molts dubtes sobre si realment lluitava en el bàndol genovès, com s'ha dit tradicionalment o si, en canvi, era un corsari al servei d'un suposat parent seu, de nom Casanova-Colom—; el fa a ser Castella a partir del 1485 i arribar a Amèrica el 1492, on torna quatre cops, fins a la seva mort el 1506. Intentarem exposar aquí algunes de les dates en què, amb major o menor grau de discrepància, estan d'acord historiadors i investigadors.

► **Naixement.** Oficialment, a Gènova el 1451, però aquesta data no quadra, entre altres coses, amb el que Colom afirma més tard sobre la seva lluita al costat de Renat d'Anjou, pretendent al tron català, abans de 1472. Seria massa jove per ser cap d'un vaixell. Quan es troba davant de qüestions com aquesta, la historiografia oficial ho re-

«OFICIALMENT ÈS NASCUT A GÈNOVA EL 1451, PERÒ PER A MOLTS HISTORIADORS AQUESTA DADA NO QUADRA AMB MOLTS DELS FETS NARRATS PEL MATEIX ALMIRALL I PEL SEU FILL FERRAN ANYS MÉS TARD»

sol sovint assegurant simplement que Colom o el seu fill Ferran, autor de la primera biografia de l'Almirall, menteixen, s'inventen coses o, simplement, s'atorguen fets i avantpassats que no tenen, per tal d'aparentar.

► **Juventut.** La foscor total. Colom va deixar escrit que havia navegat des de molt jove, que havia estat a l'illa grega de Quios i per bona part del Mediterrani. També hauria fet de corsari. El fet que comencés a navegar de jove no quadra amb la versió oficial, ja que el Colombo genovès quan va sortir de la seva ciutat ja tenia vint-i-tres anys.

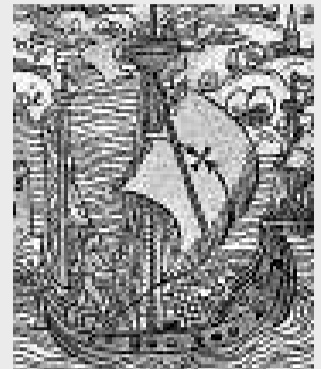
► **Portugal.** Segons la historiografia oficial, hi hauria arribat el 1476 després del misteriós combat naval davant del cap de Sant Vicent, però alguns investigadors apunten que s'hi va exiliar a causa de la guerra civil catalana (1462-1472). Durant els anys a Portugal, en què Colom es relaciona estretament amb el rei Joan II, hauria navegat per les costes africanes, fins a Islàndia o, diuen alguns, fins a la mateixa Amèrica. El 1485 surt de Portugal, després que el Rei desestima el seu projecte de viatge.

► **Catalunya i Castella.** A partir de 1485 comença les negociacions amb els Reis Catòlics, a qui ara exposa el seu projecte de descoberta. El 17 d'abril de 1492 se signen les Capitulacions de Santa Fe, prop de Granada, que li atorguen càrrecs molt importants, serà almirall i virrei i obtindrà el deu per cent dels guanys a les noves terres.

► **Germans i fills.** Oficialment, Colom va tenir dos germans, Bartolomé i Diego, el primer navegant, cartògraf i militar com ell i el segon, eclesiàstic. Tots dos van ser amb ell a Amèrica, ajudant-lo en el govern, però el seu origen és tant o més confús que el de l'Almirall. Pel que fa als fills, en va tenir dos, Diego i Ferran (o Hernando). El primer va succeir el seu pare en el govern del Nou Món, mentre que el segon va ser un gran estudiós i home de món.

► **Els viatges.** Colom salpa el 3 d'agost del 1492 i arriba al Nou Món el 12 d'octubre del mateix any. Abans de morir encara hi tornarà tres cops més. Entremig, és detingut i acusat de mala administració. Mor el 20 de maig de 1506, a Valladolid.

ELS QUATRE VIATGES

- PRIMER VIATGE
Agost 1492-març 1493
Arriba a les Bahames.
També desembarca a Cuba i a Santo Domingo.
- SEGON VIATGE
Setembre 1493-juny 1496
Es recorren les terres descobertes en el primer viatge i també es desembarca a Puerto Rico i Jamaica.
- TERCER VIATGE
Maig 1498-setembre 1500
Arriba més al sud que mai, fins a l'actual Trinitat i Tobago. Passa per Santo Domingo.
- QUART VIATGE
Maig 1502-novembre 1504
Explora Hondures, Nicaragua, Costa Rica i Panamà.

Fabra (UPF) Lluís de Yzaguirre, ha aplicat als textos originals castellans de Colom —d'altra banda, els únics que es conserven— un programa informàtic pensat expressament per detectar errors de lèxic en textos escrits i determinar, fins on es pugui, quina és la llengua materna de l'autor. En el cas de Colom, el veredict de Yzaguirre ha estat ben clar: Colom parlava i pensava en català. Així ho exposarà oficialment en un acte solemne al Museu Marítim de Barcelona el dissabte dia 20, justament el dia que farà cinc-cents anys de la mort de l'Almirall.

Hi ha després els innombrables indicis, en els relats i la història colombina sobre la catalanitat de l'Almirall: el protagonisme del rei Ferran i de la Corona d'Aragó sobretot en el primer i el segon viatges; els personatges que envolten Colom són tots d'aquest regne i a dos d'ells adre-

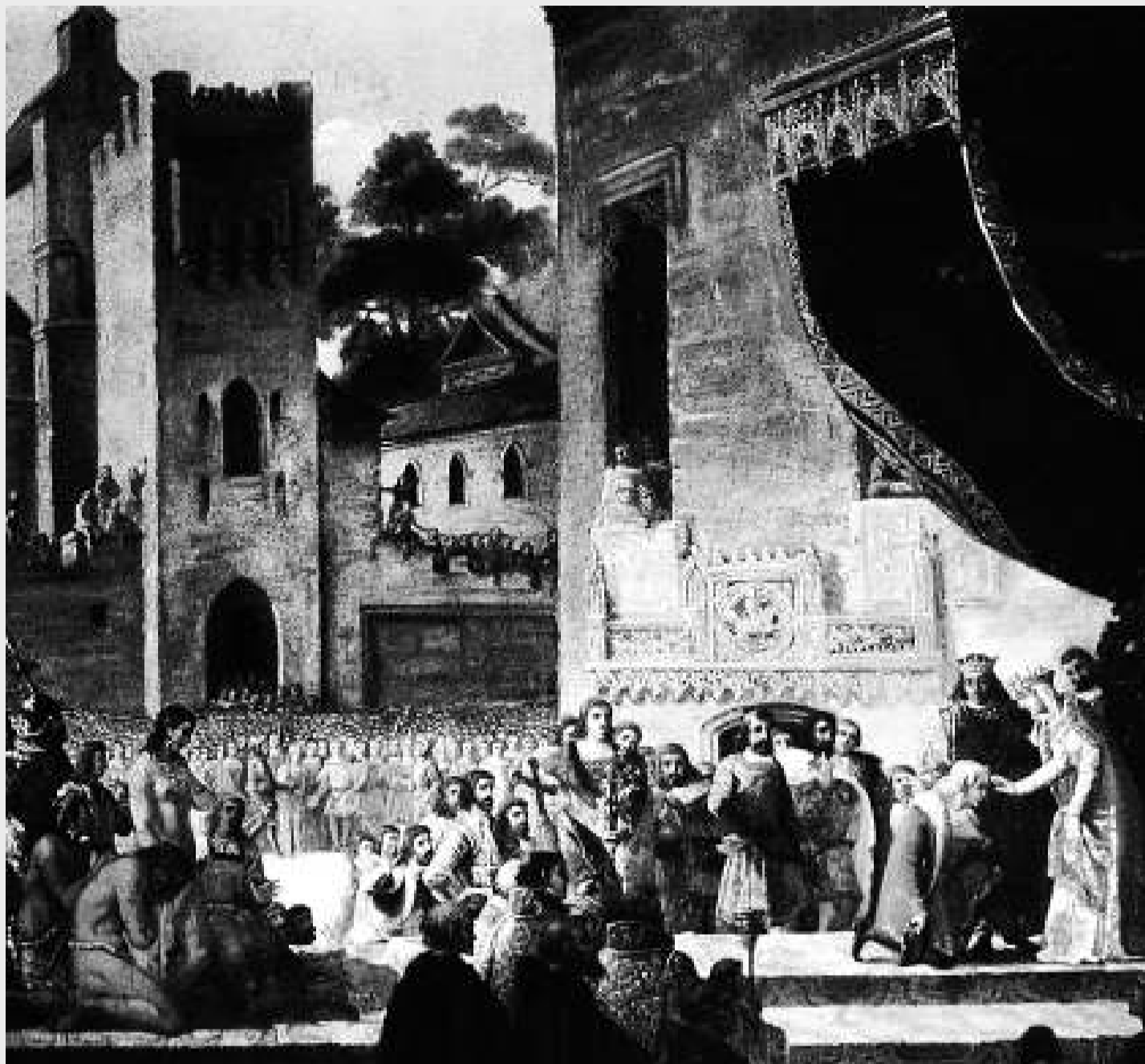
Colom, no Colón, ni Colombo. Així, en català, és com figura el nom de l'Almirall en l'edició en llatí de la carta de Colom a Rafael Sanchis, publicada a Roma el 1493, traducció, amb tota probabilitat, d'un original en català perdut.

ça una carta just en arribar d'Amèrica el 1493 —carta, per cert, de la qual se sap que hi ha una edició catalana. L'original? Tot ho fa pensar —; i, finalment, la rebuda a Barcelona.

Des dels anys vint

Les teories sobre la catalanitat de Colom sorgeixen a finals dels anys vint i no pas dels estudis d'un català, sinó d'un peruà, l'historiador Lluís Ulloa [vegeu peça], que de seguida va trobar investigadors disposats a trobar proves per ratificar-les, com Ricard Carreras Valls o Enric Mitjana de las Doblas, autor d'importantes aportacions genealògiques i, més recentment, Caius Parellada, autor de *Colom venç Colombo* i en la línia de les tesis d'Ulloa.

Durant la segona meitat del segle XX, s'hi afegiran altres estudiosos del tema, com ara Josep Porter, que fa Colom fill d'una

Colom és rebut pels Reis a Barcelona, en un quadre d'estil romàntic pintat al segle XIX. PRESENCIA

Una època convulsa

● Cristòfor Colom apareix en la història en un punt de grans canvis polítics i socials. A Catalunya és una època també de guerres, especialment quan els catalans, a diferència de valencians, mallorquins i aragonesos, no accepten com a rei Joan II, germà d'Alfons el Magnànim (1416-1458) i fill de Ferran I, el primer Trastàmara que va governar al país. S'inicia llavors la guerra civil catalana (1462-1472), en què els catalans proposen alternatives:

El rei Ferran II

primer Pere, el conestable de Portugal, lligat als Urgell –la dinastia perdedora en el Compromís de Casp (1412), que va imposar el rei Ferran I– i més

tard, el francès Renat d'Anjou. Tot fa pensar que Cristòfor Colom hauria lluitat contra Joan II en aquesta guerra, que finalment perdrien els catalans. A Joan II el va succeir Ferran II. El seu matrimoni amb Isabel, reina de Castella, va suposar, a la pràctica, la unió política de les dues corones hispàniques.

distingida família de Barcelona; Salvador de Madariaga, que conclou que Colom va néixer a Gènova en el si d'una família jueva catalana emigrada; Enric Bayerrí, que el fa nascut a l'antiga illa de Gènova, situada a l'Ebre, davant de Tortosa; Ernest Vallhonrat, que proposa un Colom nascut a Terra Rubra, a Sardenya, súbdit, per tant, de la Corona d'Aragó; o Gabriel Verd, que pensa que Colom era el fill il·legítim del príncep de Viana i una mallorquina.

Entremig hi ha altres investigadors com l'eivissenc Nito Verdura, que proposa un Colom nascut a Eivissa en una família noble d'origen jueu o Josep Maria Castellnou, autor, com Verdura, d'importants estudis sobre la llengua de l'Almirall.

Un dels investigadors més polèmics és Jordi Bilbeny, que pensa, juntament amb els seus socis de la Fundació d'Estudis Histò-

rics, que tota la Descoberta és catalana i que les ànsies de Castella d'apropiar-se les noves terres i la seva por que sorgís un nou regne hereditari a Amèrica van originar una falsificació de la història que comença per declarar Colom estranger i acaba amb la tergiversació en llibres i documents durant els regnats de Carles I i Felip II.

La teoria catalana va rebre l'octubre de 2004 el suport impagable de la cadena nord-americana Discovery Channel, que, en un documental, va donar ampli suport al Colom fill de nobles catalans, corsari i de parla i expressió catalanes. L'aportació de Discovery Channel pot ser definitiva ben aviat, ja que el canal promou estudis comparatius sobre l'ADN de Colom i ciutadans que tenen com a cognom Colom d'arreu dels Països Catalans.

Tot plegat, però, no dona resposta a la pregunta que fa anys

Lluís Ulloa, en els inicis

● La teoria de la catalanitat de Cristòfor Colom té els seus inicis en els llibres publicats els anys 1927 i 1928 per l'historiador peruà Lluís Ulloa: *Cristòfor Colom fou català, Noves proves de la catalanitat de Colom* i *El pre-descubrimiento Hispano-Catalán de América en 1477*. En aquests llibres, Ulloa fixa en Colom el cognom del descobridor, assegura que

parlava català, diu que és un noble que s'exilia després de lluitar contra el rei i que fa de corsari amb el seu suposat parent francès Guillem Casanova. Ulloa va començar les seves recerques buscant un Colom gallec, però en va acabar trobant un de català, segons confessa en el seu

primer llibre. «El Colombo de Gènova va robar al Colom català no solament la glòria, sinó àdhuc la personalitat. I quatre segle sencers i dotze generacions d'homes, savis i vulgus, s'han fet còmplices d'aquest crim monstruós», va escriure Ulloa, que va morir a Barcelona anys més tard.

que tothom es fa: per què Colom va ocultar el seu origen? Francesc Albardaner, investigador del Centre d'Estudis Colombins que ha col·laborat en el projecte sobre l'ADN i que fa anys que dedica bona part del seu temps a l'Almirall, pensa que podria ser per molts motius, alguns dels quals els apunten també altres partidaris de la teoria catalana: que fos d'origen jueu; un bord fill d'un noble o d'un eclesiàstic –concretament, segons una línia d'investigació que manté Albardaner, de Francesc Colom i Bertran, de família contrària a Joan II– o un corsari que no volia pagar els seus delictes. En tot cas, l'Almirall es va endur els secrets a la tomba i tot fa pensar que, cinc-cents anys després, potser ja falta menys per conèixer-los. De fet, ell mateix va escriure: «En vós, Senyor, confio, que la confusió no duri eternament.» Que així sigui.

Arguments de pes per reconstruir la història

Jordi Bilbeny i els seus col·legues de la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya són contundents: **tota la història al voltant de Colom i la descoberta d'Amèrica ha estat manipulada**. Aquestes són bona part de les seves polèmiques denúncies

MIQUEL RIERA

● Jordi Bilbeny explica, en el pròleg del llibre *Cristòfor Colom, príncep de Catalunya*, que quan ara fa divuit anys va començar a interessar-se pel tema de Colom es va trobar que no hi havia manera que li quadressin les dades. «Per alguns autors, era un dels homes més savis i instruits del seu temps, cosmògraf rellevant, navegant incansable, escriptor empedreït i més àvid lector, que parlava diverses llengües, a despit d'altres autors que juraven que no tenia cap mena d'estudis», escriu Bilbeny, que recorda que tampoc entenia com és que la visió oficial d'un «Colom plebeu, llaner i taverner» es contradeïa frontalment amb «la resta de dades sobre l'Almirall: que va entrar a la mar des de molt jove, que havia recorregut totes les mars que llavors es navegaven, que era un pilot expert i que havia fet de corsari i capità de nau a les ordres del rei Renat d'Anjou». I que, a més, tenia escut d'armes i que els Reis li havien ampliat el blasó familiar. A Bilbeny tampoc li lligava res dels viatges. Les seves investigacions les ha publicat en diversos llibres –vegeu l'última plana del dossier– i s'actualitzen en el web de la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya, l'entitat en què Bilbeny i altres investigadors treballen no només per aclarir el tema de Colom, sinó també altres mentides, segons afirmen, de la història, com la catalanitat de Cervantes. Aquests són alguns dels seus arguments.

► **Colom, príncep de Catalunya.** El Cristòfor Colom de la història és en realitat Joan Cristòfor Colom i Bertran, nascut a Barcelona el 1414, de la noble nissaga dels Colom i Bertran, mercaders i homes de negocis. El perfil de Joan Colom i Bertran lliga perfectament amb el de Colom –vegeu peça– perquè a més de noble fou navegant, diputat, governador, militar, corsari, tenia formació jurídica i fiscal, un germà president de la Generalitat i un altre d'eclesiàstic, avesat a les tasques de govern, amb escut d'armes, se-

Proves de la manipulació. A dalt, la silueta de Palos, molt similar a la del Pals empordanès, a la portada de la *Historia de los hechos de los castellanos*. Al mig, banderes catalanes a les caravel·les d'un gravat antic i en un mapa del segle XVI. A baix, un mapa també antic de la zona de l'Empordà, en el qual es veu l'entrada de mar que, segons Bilbeny i els seus col·legues, era el port de Pals.

guidor de la causa del conestable de Portugal i de Renat d'Anjou, com a reis de Catalunya, durant la Guerra Civil catalana (1462-1472). «No costa gens d'entendre com aquest Colom i el Colom descobridor se sobreposen i s'entrellacen i esdevenen un de sol si, a més, som sabedors que els germans i els parents de l'un coincideixen en el nom amb els germans i els parents de l'altre», diu l'investigador.

► **Expedició catalana.** Al segle XV, Cristòfor Despuig, als seus *Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa*, assegura explícitament que la «descoberta d'Amèrica va ser obra del rei Ferran i que els castellans no hi van tenir res a veure». Al segle XVII, el franciscà de Perpinyà Andreu Bosch, al seu *Sumari*, escriu que tots els mariners són catalans. Bilbeny i el seu grup mantenen el mateix, a partir també de fets com els següents: que les Capitulacions les signa Joan de Coloma i són guardades a l'Arxiu Reial de Barcelona; que l'expedició se sufraga amb ducats, moneda inexistent a Castella i que tots els que hi col·laboren són de la Corona catalana com Lluís de Santàngel, Gabriel Sanchis, tresorer general, Joan Cabrero, cambrer del rei i Alfons de la Cavalleria, conseller reial.

► **El paper del port de Pals.** Colom no va salpar del Palos andalusí com s'ha dit sempre. Els textos antics estan plens de contradiccions en aquest sentit i tan aviat es diu que Colom salpa de Palos com de Palos de Moguer, de Palos d'Espanya, de Palos de Portugal, de Sevilla, de la Barra de Saltes, del riu de Saltes, del riu de Cadis, de les costes d'Espanya, de les Canàries, de Barcelona o d'enlloc. I per què, doncs, des de Pals, a l'Empordà? Bilbeny diu que per moltes raons. És un port documentat i possible malgrat l'estat actual de la zona, mentre que a Palos les caravel·les no hi podien navegar per falta de fondària; a Pals hi vivien molts amics de Colom, com els Yànes Pinçon, que havien lluitat amb el rei Pere

IV; Pals era del comte de Miranda, Palos, del de Niebla; Joan Pere, eminent científic que negocia les Capitulacions al costat de Colom, vivia al castell de Sant Miquel, prop de Pals; i Pero Vazques, alcalde de Palos, era en realitat un corsari que havia lluitat al servei del rei Pere IV i que també vivia a Pals.

► **Arribada i tornada a Catalunya.** Segons Bilbeny, que Colom va sortir i va arribar a Catalunya queda ben clar també pel fet que en diferents textos es parla que els expedicionaris creuen l'estret de Gibraltar, entre altres proves. Les dates de l'arribada a Palos i la rebuda dels Reis a Barcelona tampoc quadren, per exemple. Colom no va poder travessar a peu en pocs dies tota la Península amb els mariners, els indis i tot el que portava d'Amèrica. D'altra banda, les dates d'algunes cartes entre els Reis i Colom no lliguen de cap manera si el navegant arriba a Andalusia. Bilbeny diu que tot fa pensar que els censors van substituir Catalunya per Portugal, on no hi ha cap document que avaluï aquests relats. A Barcelona, en canvi, l'arribada d'en Colom està documentada de forma notarial. Bilbeny, que recorda que fins al 1948 es va menystenir aquesta dada històrica, diu també que el fet que Barcelona fes una gran rebuda a Colom només s'entén perquè l'expedició era catalana. Des de Barcelona es prepara també el segon viatge, que no surt de Cadis. Hi ha documentació que parla de Cadis, però tota està datada a Barcelona. Aquesta correspondència evidència que Colom és a prop dels reis perquè les cartes s'envien i es contesten ràpidament.

► **Qüestió d'estat.** La manipulació dels documents colombins es fa per una qüestió d'estat, per tal justificar el procés legal que vol desposseir els Colom dels drets americans. Per això, diu Bilbeny, es diu que l'Almirall no ha descobert res, que s'ho ha trobat per casualitat; que part dels mèrits són també dels Yànes o que Colom és un estranger, un genovès. La manipulació dels textos la faciliten les lleis d'impresca publicades al llarg dels segles XV i XVI, que donaven el control de tots els llibres a la censura reial.

(passa a la pàgina següent)

Jordi Bilbeny, el dia que va presentar el seu nou llibre. / ORIOL DURAN

Jordi Bilbeny. Investigador

«Hi ha tanta confusió sobre Colom que ja es veu que tot és un engany»

● Jordi Bilbeny (Arenys de Mar, 1961) fa més de divuit anys que investiga i intenta demostrar que la descoberta d'Amèrica va ser una empresa totalment catalana, que, naturalment, el mateix Colom era català i que tota la història oficial al voltant d'aquest tema és fruit d'una gran manipulació.

— **Des que ha publicat a Proa Colom, príncep de Catalunya, se sent més recolzat?**

— «Hi ha mitjans de comunicació que, sense mullar-se, han obert la porta a la difusió de les nostres teories. I també, molt resò. La mostra de tot això és, per exemple, l'article publicat per un professor català de la Universitat de Princeton que diu que els processos econòmics de millora que s'engeguen a Catalunya al segle XVI no es poden entendre si no s'està relacionat amb el descobriment d'Amèrica. D'altra banda, rebem unes quatre mil visites mensuals al nostre web.»

— **Què diria a aquells que quan senten les seves teories es posen a riure?**

— «Que la ignorància no és cap argument. Que riguin i que també llegeixin i que vegin, per exemple, que anar a Amèrica al segle XV és una gesta nàutica increïble, a l'abast de molt pocs, que no pot haver estat una casualitat de casualitats, com ens han volgut fer creure.»

— **La història oficial que vostè rebutja de dalt a baix...**

— «Tota ha estat manipulada durant anys, però han quedat escales per saber la veritat, que és on hem de treballar amb rigor, com hem fet fins ara. El problema és que n'hi ha que van interpretant la història com si fos un conte i que quan una cosa no els quadra, quan un document no els quadra amb la veritat oficial, llavors diuen mentiders a Colom i al seu fill. Tots els historiadors fan el mateix des de fa anys, excepte Ulloa, que és el primer a qüestionar-se tot allò que no quadra. Però és que tota aquesta gran confusió que hi ha al voltant del tema de Colom ja ens hauria de fer veure que tot plegat és un gran engany. Ja es veu que és del tot anormal que uns fets tan clau, en què intervenen els Reis i totes les grans autoritats del moment, siguin tan foscos. La mateixa confusió ja t'està dient que es tracta d'una confusió política.»

De Cristòfor Colom a Joan Colom i Bertran

● Bilbeny considera que la veritable personalitat de Cristòfor Colom ja està revelada i assegura amb rotunditat que el descobridor era Joan Colom i Bertran, nascut a Barcelona el 1414 en el si d'una família noble. L'investigador arenyenc ho argumenta en el seu llibre *Cristòfor Colom, príncep de Catalunya* a partir dels paral·lelismes que ha trobat entre les dues figures, que, naturalment, al final, són una mateixa. Vegem-ne uns quants.

— CRISTÒFOR COLOM

- Té un fill i un germà dits Diego.
- Té un germà dit Lluís.
- El seu sogre es diu Pere.
- Serveix Renat d'Anjou, rei dels catalans.
- Els seus pares són mercaders.
- A l'escut d'armes hi té una banda vermella amb dues cotisses.
- Als plets s'hi diu que les seves armes familiars són un colom d'argent en camper d'atzur.
- Té una cunyada dita Violante.
- Va a Palos a cercar els germans Yánez.
- El Rei l'esmenta com a capità.
- Es virrei i governador general.
- Es un home vell, amb cabells blancs, com un senador romà, quan torna el 1493 (pare Casas).
- Escriu que no és el primer almirall de la família.
- Diu la llegenda que en tornar del Nou Món va dormir al mas Sunyol, a Badalona.
- Els Sanxis i els Santàngel l'ajuden en la seva primera expedició.

— JOAN COLOM I BERTRAN

- El seu fill es diu Jaume i té uns germans dits Jaume i Lluís.
- El seu sogre és Pere de Coïmbra.
- Serveix Renat d'Anjou.

Colom arriba al Nou Món, en un cromo de Xocolates Juncosa, dels anys trenta. A les banderes, la Creu de Sant Jordi.

- Els Colom-Bertran són mercaders.
- A les seves armes hi ha banda vermella amb dues cotisses daurades. El seu senyal heràldic és un colom d'argent en camper d'atzur.
- La primera dona del seu germà es diu Violant.
- És capità i un home del consell d'Estat amb càrrecs de virrei i governador general.
- Mor als 92 anys.
- Té almiralls entre els seus parents Colom.
- El mas Sunyol era propietat seva.
- Els Sanxis i els Santàngel tenen negocis amb els Colom de Barcelona.

(ve de la plana anterior)

► **Mals historiadors.** Els historiadors han estat incapaços de justificar els vincles reials amb el Colombo llaner, inculte i plebeu, escriu Bilbeny. «Per ells, la Cort és una casa de beneficència, on s'acull qualsevol rodamón, se'l manté durant set anys i se li paguen els vicis nàutics. Per això, hi ha tants llibres que afirmen que, sempre que el Descobridor fa referència a aquelles relacions reials exagera o menteix», diu.

► **El català i Colom.** Hi ha hagut estudis molt importants sobre aquest tema fets per estudiosos com Caius Parellada, Josep Maria Castellnou i Nito Verdura. El problema és que no els han fet filòlegs, i això no ha agradat. Pel que fa als topònims catalans al Nou Món, només cal fer-hi un repàs per veure que n'hi ha un munt, assegura Bilbeny.

► **Colom estranger?** És impensable que un estranger pogués dur el Rei a judici i, a més, guanyar-lo. Tampoc no hi ha cap cas, en tota la història europea, en què un plebeu i, a més, estranger, rebí els tractes i els títols –com el de virrei, que d'altra banda només existien a la Corona catalana– que va rebre Colom del Rei.

► **Colom no s'equivoca.** Les interpretacions que afirmen que Colom volia arribar a l'Índia o a la Xina no es basen en cap document històric: tots els documents que han quedat deixen clar que l'objectiu del viatge és «trobar unes illes ignotes». Per això, les bateja com a Nou Món. D'altra banda, si Colom es pensava que havia arribat a la Xina, com és que va portar indígenes, animals, metalls i plantes, proves feaents que venia d'unes terres fins llavors desconegudes?

► **Colom-Colombo.** Colom no surt mai esmentat com a Colombo, un cognom, d'altra banda, que en castellà no derivaria mai de la vida en Colón. Sí, en canvi, Colom, com passa amb paraules com *rom*, *cd-rom* o *harrem* (en castellà, *ron*, *cederón* o *harén*).

Gent que no és qui sembla

Jordi Bilbeny apunta també que la majoria dels personatges històrics vinculats a Colom no tenen res a veure amb el que en realitat eren. Fem-hi una repassada

M.R.

● L'investigador arenenc apunta que en el procés de falsificació de la història s'ha reescrit també la de molts dels personatges que van col·laborar amb Colom.

► **Lluís Colom.** El Bartolomé Colom de la història oficial. En realitat és Lluís Colom i Bertran, de Barcelona, amb una trajectòria molt similar. I també va tenir un fill de nom Pere.

► **Jaume Colom.** És el fill Diego de la història oficial, fill de Felipa Moniz. Bilbeny diu, però, que en realitat era fill de Margarida Alòs. Tampoc no és mai a la Ràbida, s'està a Catalunya amb uns oncles quan Colom és a l'exili portuguès per raons polítiques.

► **Ferran Colom.** L'Hernando de la història oficial, fill de Beatriz de Arana, la segona dona de Colom. Segons Bilbeny, tot això és fals. Ferran és fill de Felipa de Coïmbra, germana de Pere IV, rei de Catalunya. Neix a Portugal i torna amb Colom. És un fill legítim, segons diferents documents.

► **Lluís de Santàngel.** Escrivà de racions de la Cancelleria catalana i conseller del rei Ferran. Va ser qui va avançar els diners per a l'empresa. Havia fet negocis amb els Colom i vivia a Barcelona en una casa dels Colom.

► **Els Pinçon.** No són els tres mariners de Palos que diu la història oficial. No quadra res, ni què hi va anar a fer Colom, a Palos, ni tampoc hi ha documents notariaus que els lliguin allà. El que s'ha trobat els vincula amb Catalunya: saquegen una nau d'un mercader eivissenc, ataquen el port de Barcelona, recluten homes a Tortosa, tenen relacions amb la tresoreria catalana. A la tornada d'Amèrica fan reclamacions al rei Ferran. Vicenç és veí de Pals, segons consta en una carta. És una nissaga catalana d'origen portuguès, arriben a Catalunya amb Pere IV.

► **Joan Cossa.** El Juan de la Cosa de les cròniques d'Índies. No se sap d'on és. Alguns l'han fet ga-

Personatges intercanviats. A dalt, Colom amb els seus fills Ferran i Jaume, en un gravat molt posterior a l'època en què van viure. Al mig, els germans Pinçon i el germà Lluís de Colom, que la història presenta com a Bartomeu. A baix, Joan Cossa amb barretina i el pare Bartomeu Casas, que signava Casaus, segons documents que s'han conservat. / PRESENÇA

llec, altres basc, altres gadità. Però el seu mapamundi segueix la tècnica de l'escola catalana i ple de toponímia catalana. És pintat amb barretina al Museu Naval de Madrid i rep diners de la Generalitat per anar al Nou Món. Té un germà a Castelló d'Empúries

► **Pere d'Alòs.** Les cròniques li diuen Pedro de Arana i el fan cosí de Diego de Arana, que mor a la Nativitat i que era parent de Beatriz, la segona dona de Colom. En realitat seria un germà de Margarida Alòs, primera dona de Colom, cònsol de mar a Barcelona, amb negocis amb les Índies. Ells i la seva dona van cuidar Jaume, fill de Colom.

► **Felipa de Coïmbra.** No és amb Felipa Moniz de Perestrello amb qui es va casar Colom, sinó amb aquesta germana del rei Pere IV, el conestable de Portugal.

► **Mossèn Joan Pere.** És el frare que, segons Bilbeny, els censors s'inventen al Palos andalús, i que en realitat és un astrònom, mestre, mercader, oïdor i home de cort mossèn Joan Pere, que vivia al castell de Sant Miquel, també conegut com molí de Pals, prop de Pals i que té els mateixos càrrecs i oficis que els testimonis dels plets i les cròniques d'Índies atribueixen al «desconegut i in-documentat» Johan Peres andalús (*fray Juan Pérez*), porter del convent de la Ràbida i suposat confessor de la Reina. I és també l'home que assessora i negocia amb Colom les Capitulacions de Santa Fe. Com podria, doncs, un simple porter de convent negociar amb els Reis?

► **Bartomeu Casas.** Autor de la *Historia de les Índies*, i de *Brevíssima relació de la destrucció de les Índies*, en què es descriuen les barbaritats dels espanyols a Amèrica. Nascut, segons la història oficial, a Sevilla i mort el 1566. La seva *Història...* va ser requisada el 1571 i no es va publicar fins al segle XIX. No s'ha trobat cap Casas a Sevilla, ni ningú que en parli en els documents del segle XVI de la ciutat. Signava Casaus.

Colom era català, però...

Els investigadors del Centre d'Estudis Colombins defensen també la catalanitat de Colom, però neguen les tesis que parlen de la falsificació de la història. L'entitat col·labora en el projecte que vol demostrar que Colom era català amb proves d'ADN

MIQUEL RIERA

● Joaquim Arenas és el president del Centre d'Estudis Colombins, una entitat creada el 1989 que aplega un centenar de socis interessants en la defensa de la catalanitat de Cristòfor Colom. «És veritat que Colom no va dir mai d'on era, però en canvi el seu vivent demostra d'on era i ho demostra per les amistats que té, per les persones de qui es refia, per les armes, per la cal·ligrafia, per la seva llengua. Tot plegat va dir-nos que era català», diu Arenas, autor del llibre *A la recerca d'una història amagada. Colom, Catalunya i la Descoberta* (Llar del Llibre, 1992), on recupera les investigacions del peruà Luis Ulloa i parla del paper de Catalunya en la descoberta d'Amèrica.

Al Centre d'Estudis Colombins últimament estan molt contents de com els van les coses després d'haver aconseguit, diu Arenas, un fet molt destacable, i és que la cadena de documentals Discovery Channel, que emet a tot el món, ha produït un programa en el qual es defensen les seves tesis, sobretot les que indiquen que Colom era d'origen noble català, que havia lluitat contra el rei Joan II, que també va fer de corsari, que tenia el català com a llengua materna i que, evidentment, no havia nascut a Gènova. Aquests últims mesos han col·laborat un cop més amb Discovery Channel i sis universitats més en la recerca dels orígens de l'Almirall a partir de l'ADN que es va aconseguir extreure dels cossos de Colom, el seu germà Diego i el seu fill Ferran, enterrats a Sevilla [vegeu peça a la plana següent].

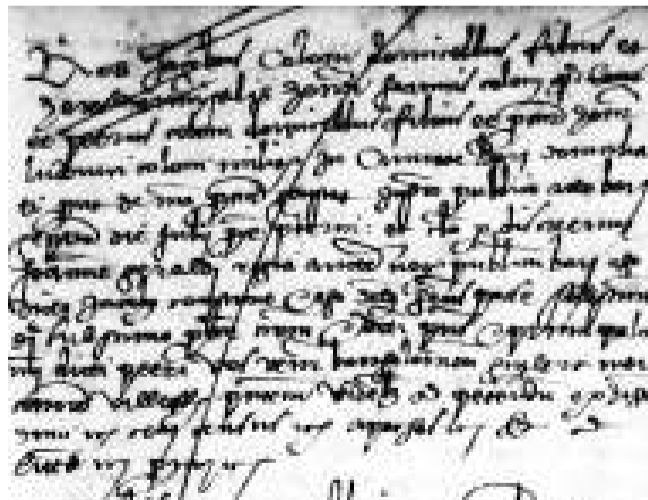
«Hem revisat i estem revisant un munt d'arxius mirant com podem lligar aquest Colom amb el Colom real, que, tot i així, ja es lliga per si mateix. És per això que afirmem que Colom era català; ara bé, cal reconèixer que ens falta la prova definitiva», diu Arenas, que contraresta d'aquesta manera la rotunditat de les afirmacions d'altres investigadors, com ara Jordi Bilbeny, a qui acusen de falta de mètode científic. «Estàriem contentíssims que tot

Recreació de la mort de Colom ara fa cinc-cents anys, en una litografia del 1893. / LIBRARY OF CONGRESS

Joaquim Arenas
President del Centre d'Estudis Colombins
«Estem segurs de l'origen català de Colom, però és evident que ens falta la prova definitiva»

Prova de càrrec. Aquest document, un esborrany notarial localitzat a Vilafranca del Penedès per l'historiador Antoni Soler i Parellada, demostraria, segons el Centre d'Estudis Colombins, que el Colom barceloní que proposa Bilbeny com a Cristòfor Colom era mort el 1484, data en què, segons diuen, va ser elaborat.

Francesc Albardaner
Investigador
«Jordi Bilbeny menteix i ho sap. Joan Colom i Bertran no pot ser Cristòfor Colom perquè va morir abans de 1484. En tenim proves»

el que diu Bilbeny fos veritat, seria la confirmació absoluta de la tesi catalana, però les coses cal provar-les científicament i amb rigor, i això no ho fa Bilbeny», afirma el president del Centre d'Estudis Colombins, que, igualment com ho fa un altre investigador de l'entitat, l'arquitecte Francesc Albardaner, acusa l'autor de *Cristòfor Colom, príncep de Catalunya* de perjudicar la causa de la catalanitat de Colom.

«El que fa en Bilbeny és enganyar a la gent. I el més greu és que sap que diu mentides, com tot això del port de Pals», assegura Albardaner. L'investigador, que el dimarts 16 de maig pronunciarà una conferència sobre aquest tema al Museu d'Història de Catalunya, justament on fa unes setmanes Bilbeny va presentar el seu llibre, no entén com una editorial com Proa ha pogut publicar-lo.

Segons Albardaner, és impossible que Joan Colom i Bertran fos el Descobridor perquè va morir abans de 1484, segons documents que han localitzat, un dels quals es pot veure a la pàgina anterior. «De tota manera, si acceptéssim que Joan Colom va ser el Descobridor, el que ja no lliga de cap manera és que el seu fill Jaume Colom i Alòs, de qui es guarden un munt de documents, fos el fill de l'Almirall. Entre altres coses, perquè un va morir el 1526 i l'altre, deu anys més tard», diu l'investigador, que també recorda que Jaume Colom es va «oblidar, curiosament, en el seu testament, d'esmentar la seva dona Maria de Toledo, ni els nombrosos fills que va tenir amb ella».

L'investigador també diu que és del tot fals que Felipa de Coïmbra, germana de Pere IV de Catalunya, fos la segona muller de Colom, com proposa Bilbeny contrariant la versió oficial, que diu que l'Almirall es va casar amb Felipa Moniz de Perestrello. «Hem trobat documents a Lisboa segons els quals Felipa de Coïmbra va viure tota la vida en un convent!», diu Albardaner.

Bilbeny, per la seva banda, acusa Albardaner i els seus col·legues de difamar-lo i de no publicar cap llibre en què es recullin les seves investigacions.

Buscant els orígens a partir de l'ADN

MIQUEL RIERA

● Més de dos-cents cinquanta homes amb el primer cognom Colom d'arreu dels Països Catalans han donat mostres de saliva aquests últims mesos per tal que se'n pugui extreure'n l'ADN, i han col·laborat així en una investigació que també s'ha desenvolupat a Gènova amb els Colombo, i que té com a finalitat establir científicament si Cristòfor Colom prové d'una nissaga genovesa, com diu des de fa anys la qüestionada teoria oficial, o si el Descobridor va néixer al territori de la Corona d'Aragó, com asseguren d'altres.

L'extracció de les mostres catalanes s'ha coordinat des del Centre d'Estudis Colombins i hi han participat Colom d'arreu del país, amb la particularitat que havien de tenir tots els antecedents a Catalunya fins a cinc generacions i no podien ser parents entre si. «Ha estat una feina molt important. Ens hem fet un tip d'anar amunt i avall», explica l'investigador Francesc Albardaner.

Les mostres catalanes i les ita-

Dos-cents cinquanta Colom d'arreu dels Països Catalans han donat mostres perquè les comparin amb les de l'Almirall i poder demostrar que aquest era d'una nissaga catalana. Els resultats es coneixeran segurament a finals de juny

lianes —un centenar— s'estan analitzant en els laboratoris de cinc universitats, les de Granada, Santiago de Compostel·la, Barcelona, Roma 3, Max Plant de Berlín i el centre Orchid de Dallas.

Els resultats es compararan amb les restes d'ADN de Cristòfor Colom i Ferran Colom, que ja es van extreure el 2004. «Volem conèixer la variabilitat genètica i les característiques del cromosoma Y de les persones amb els cognoms Colom/Colombo a les àrees analitzades i deduir-ne la relació que puguin tenir amb les del cromosoma Y de Ferran i Cristòfor Colom», assegura el professor José Antonio Lorente, del Laboratori d'Identificació Genètica de la Universitat de Granada, i un dels impulsors de la investigació, donada a conèixer en els seus inicis a través del documental *Enigma Colón*, emès l'octubre de 2004 per la cadena Discovery Channel arreu del món.

Lorente i el seu equip fa mesos que adverteixen que pot passar que no es pugui arribar a cap conclusió concreta. Això podria

significar donar la raó a altres investigadors, com ara Alfonso Enseñat de Villalonga, que defensa que la família originària de Colom a Gènova no és la dels Colombo —d'origen plebeu i escollida per la historiografia oficial italiana a principis del XX bàsicament perquè coincidien els noms dels tres germans— sinó la dels Colonne, una nissaga noble de la Ligúria.

La possibilitat que les anàlisis descartin un Colom català inquieta Jordi Bilbeny, que creu que tot plegat és un «bumerang enverinat» sobre la catalanitat de Colom. «Hi ha massa confusió al voltant les restes de Colom a Sevilla. Estem jugant amb foc», diu.

Caldrà esperar

En tot cas, sembla que caldrà esperar encara unes quantes setmanes, segurament fins a finals de juny. Lorente i el seu equip havien anunciat que els resultats es farien públics coincidint amb l'aniversari de la mort de Colom, però els treballs s'han retardat —sobretot pel que fa a la recollida

A l'esquerra, Francesc Albardaner prenent mostres d'ADN a Josep Colom, de Vilobí d'Onyar, un dels Colom que han participat en la investigació. A la dreta, ossos de Colom, i el professor Lorente i un dels seus col·laboradors a la Universitat de Granada. / TV3 | DISCOVERY CHANNEL

de mostres a Itàlia, on hi ha hagut algunes reticències a participar en el projecte, segons ha reconegut el mateix Lorente a aquesta revista.

En la primera entrega del documental de Discovery Channel –la segona part s'emetrà segurament a finals d'any o primers de 2007– es veia com els experts de la universitat de Granada intentaven extreure material genètic dels poc més de cent cinquanta grams d'ossos suposadament pertanyents a Cristòfor Colom que hi ha a la catedral de Sevilla. La pobresa del material va fer que els investigadors haguessin de demanar ajuda al centre Orchid de Dallas, famós perquè és on es van analitzar les restes, per tal d'identificar-les, de les víctimes dels atemptats de l'11-S, i on finalment van poder obtenir l'ADN de l'Almirall.

José Antonio Lorente va fer públics fa unes setmanes a la Fundació March de Palma els resultats d'aquesta primera investigació, segons la qual en les restes de Cristòfor i del seu germà Diego hi havia compatibilitat amb la con-

dició de germans. «En els fragments de l'ADN mitocondrial, un material que hereta de la mare, hi ha una identitat absoluta,

la qual cosa és pròpia de dos germans», va dir Lorente. Així, segons l'investigador, quedaria demostrat que les restes de Colom de Sevilla són efectivament les de l'Almirall. Lorente va lamentar, però, que la República Dominicana no deixi extreure mostres de les presumptes restes que tenen de l'Almirall per aclarir definitivament part de l'embolic colombí. L'equip de Lorente també ha fet proves antropomòrfiques als ossos de Cristòfor Colom, que han donat com a resultat que el Descobridor va morir entre els cinquanta i els setanta anys.

Príncep de Viana

Alguns estudiosos han apuntat que Colom podria haver estat fill del príncep Carles de Viana, arran d'una estada d'aquest a Mallorca. Però tot i que les dates no lliguen gaire amb els documents, l'equip de Lorente compararà també l'ADN del príncep amb els de Ferran i Cristòfor Colom.

«No entenc la historiografia oficial»

Charles J. Merryl. / Nord-americà expert sobre Colom

MIQUEL RIERA

Charles J. Merryl és professor al Mount Saint Mary's College de Maryland, als EUA. Aquest filòleg, que parla i escriu perfectament en català, i que ha estudiat la relació entre Tarroja (Segarra) i Colom, va participar en el documental de Discovery Channel, on es defensava la catalanitat de l'Almirall.

— Per què la historiografia oficial no s'ha pres seriosament aquesta qüestió?

— «Per raons que per a un estranger són difícils d'esbrinar. Trobo molt estranya l'actitud de la historiografia oficial envers el tema.»

— Som a prop de demostrar finalment que el Descobridor era català?

— «Sí. Cal que hi participin més filòlegs catalans, castellans, portuguesos i italians per a arribar a una conclusió més acceptable.»

— Com arriba a interessar-se per Colom i Catalunya?

— «Per l'interès que tenia pel segle XV a Catalunya i per tot el que és català. Quan vaig llegir per primera vegada als setanta els llibres escrits sobre la teoria del Colom català als anys vint i trenta em

vaig preguntar per què no sabia res d'una teoria tan fascinant i fonamentada al·gú que com jo havia llegit molt sobre la història d'Amèrica, d'Espanya, de l'edat mitjana.»

— I Tarroja i Colom?

— «Hi ha una connexió important entre Colom i Tarroja, encara que potser no la que suggeria l'investigador

Antoni Colom i Bisbal. Estic convençut que els lligams dels Colom de Barcelona amb la Segarra i la seva participació en la guerra contra Joan II són bàsics per entendre les raons de Colom i els reis per no insistir en la seva identitat catalana.»

Entre tots fem les Cambres

16 de maig

Eleccions a les cambres de comerç, indústria i navegació de Catalunya

Vine i vota les Cambres som tots

PUBLICITAT

864907/758673

I si fos de les Balears?

L'eivissenc Nito Verdera pensa que l'Almirall era dels Colom d'Eivissa i jueu, mentre que Verd Martorell manté que Colom era de Felanitx i fill del príncep de Viana

MIQUEL RIERA

● Nito Verdera explica que es va apassionar per Cristòfor Colom quan, essent pilot de la marina mercant i navegant pel Carib, es va començar a interrogar com podia l'Almirall moure's amb vaixell sense cartes nàutiques, sense informació meteorològica i sense els moderns instruments de navegació actuals. Des de llavors, ha compaginat la seva feina de periodista amb la investigació de la vida de Colom, feina que ja ha deixat escrita en cinc llibres, alguns dels quals són dels més destacats sobre la toponímia del Nou Món, com *Cristóbal Colón, catalanoparlante* o *De Ibiza y Formentera al Caribe: Cristóbal Colón y la toponimia*.

L'investigador eivissenc ha arribat a la conclusió «que Cristòfor Colom només s'explica com a catalanoparlant, criptojuu i natural d'un dels territoris de l'antiga Corona d'Aragó». Les seves investigacions assenyalen que era membre de la «poderosa família Colom d'Eivissa», comerciants, amb càrrecs polítics importants a l'illa i parents dels Colom de Barcelona, els mateixos que esmenten la resta de partidaris de la teoria catalana de Colom. Tot i això, Verdera lamenta la pobresa dels arxius eivissencs, on gairebé no hi ha documents antics.

Verdera, membre també del Centre d'Estudis Colombins, creu, però, que el fet que s'hagi demostrat que Colom fos catalanoparlant no posarà fi, de cap manera, als enigmes que envolten el personatge. «Als investigadors colombins de Catalunya i als de Mallorca els van molt bé la meua investigació lingüística i les meves conclusions, però temo que seguirem amb un diàleg de sords. Cadascú fa la guerra pel seu compte», diu Verdera, que manté que la profusió de topònims de les Pitiüses als llocs del Carib visitats per Colom en els seus quatre viatges hauria de ser clau per concloure que Colom era d'Eivissa. Llavors, afirma, el *Colongate*, com defineix Verdera tot l'afer, «ja estaria tancat».

A dalt, Nito Verdera, a Eivissa. A baix, el mallorquí Gabriel Verd. / D. BALEARIS

Fill del príncep de Viana

● El mallorquí Gabriel Verd Martorell ha dedicat també bona part de la seva vida a l'estudi de l'origen de Colom. La tesi de Verd, que té el suport d'altres investigadors espanyols i sud-americans, apunta que Colom va néixer a Felanitx (Mallorca), fill del príncep Carles de Viana i de Margalida Colom. Carles, hereu de la Corona d'Aragó marginat pel seu pare Joan II en favor del futur rei Ferran II, hauria mantingut relacions amb Margalida durant la seva estada a Mallorca el 1459. Segons Verd Martorell, aquesta data tan tardana del naixement de Colom es justifica plenament en una carta posterior de Colom als Reis en la qual assegura que els va començar a servir el 1488, quan havia fet 28 anys. Verd Martorell diu que Colom es va criar fins als nou o deu anys amb la seva família mallorquina, de qui va prendre el cognom, i que a aquesta edat va començar a navegar. L'investigador creu que el misteri de Colom es podria deure a un pacte de silenci amb la reina Isabel, a canvi de terres llunyanes, però els monarques mai van pensar que el Nou Món arribés a ser tan gran i per això el van desposseir dels seus drets.

Alguns llibres i webs per saber-ne més, o no

ZLLIBRES

- «CRISTÒFOR COLOM FOU CATALÀ»
Lluís Ulloa. Llibreria Catalònia, 1927
- «NOVES PROVES DE LA CATALANITAT DE COLOM»
Lluís Ulloa. Llibreria Oriental-Americana. 1927
- «COLOM VENÇ COLOMBO»
Caius Parellada. Aleu&Domingo, 1986
- «CRISTÒFOR COLOM, CATALANOPARLANTE»
Nito Verdera. Editorial Mediterrània-Eivissa, 1994
- «CRISTÒFOR COLOM, CATALÀ»
Josep Maria Castellnou. Llar del llibre, 1989
- «UN CORSARI ANOMENAT COLOM»
Pere Català i Roca. Editorial Dalmau
- «BREVÍSSIMA RELACIÓ DE LA DESTRUCCIÓ DE LA HISTÒRIA» (LLIBRE MÉS DVD)
Jordi Bilbeny. Els Llibres del Setciències. 2004
- «A LA RECERCA D'UNA HISTÒRIA AMAGADA»
Joaquim Arenas i Sampera. Llar del llibre
- «EL ÚLTIMO VIAJE DE CRISTÓBAL COLÓN»
Klaus Brinkbäumer i Clemens Höges. Destino, 2006
- «EL ENIGMA DE COLÓN»
Juan Eslava Galán. Planeta, 2006
- «CRISTÓBAL COLÓN, DE CORSARIO A ALMIRANTE»
Consuelo Valera. Lunwerg Editores. 2005
- «COLÓN, SÚBDITO DE LA CORONA DE ARAGÓN»
Ernest Vallhonrat. Edicions Tarraco. 2005

«CRISTÒFOR COLOM. PRÍNCIP DE CATALUNYA»

JORDI BILBENY / PROA

Bilbeny concreta la figura del descobridor d'Amèrica en un Colom de la noblesa barcelonina.

«TOTES LES PREGUNTES SOBRE COLOM»

DAVID BASSA / LLIBRES DE L'ÍNDEX

El periodista David Bassa interroga Jordi Bilbeny sobre les seves teories sobre Colom.

«ELS VIATGES AL NOU MÓN»

CRISTÒFOR COLOM / LL. DE L'ÍNDEX

Edició en català del relat fet per Colom dels seus quatre viatges a Amèrica, ara sí en la seva llengua original.

WEBS

- WWW.HISTOCAT.COM
Web de la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya, en què es defensen les teories de Bilbeny
- WWW.CRISTOBALCOLONDEIBIZA.COM
Web de Nito Verdera
- WWW.JOESCRIC.COM/PUBLICA/ESPECIALES/BUSC AVERDAD.ASPX?COD=1
Web de Gabriel Verd Martorell
- WWW.CRISTOBAL-COLON.NET
Web francesa amb moltíssima informació i imatges
- WWW.VIQUIPEDIA.ORG
Per buscar informació sobre catalanitat de Colom